

A politikai és gazdasági hatalom

Ma is – ugyanúgy, mint ezer vagy kétezer évvel ezelőtt – a politikai hatalomnak valamennyi, a történelemkönyvekből ismert fajtája megtalálható. Szétnézve a világban, az egyszemélyes irányítástól kezdve, az egypártrendszerre és a többpárti demokratikus berendezkedésekre egyaránt találunk példákat. Mivel az egyszemélyes vagy egypártrendszerű irányítás kihalófélben van, illetve jelentős átalakulásokon megy keresztül, látható, hogy a hatalom gyakorlás fejlődése egyre inkább a többpárti demokratikus berendezkedés felé vezet. Ugyanakkor tévedés lenne azt állítani, hogy csak is ez az egyedül üdvözítő változata a hatalmi rendszereknek, sőt... Még akkor sem lehetne ezt állítani, ha a többpárti demokráciák a valóságban is úgy működnének, ahogy azoknak papíron működniük kellene. Mivel az emberek egyre nagyobb része ilyen többpárti demokráciákban él, és ezeknek a valódi működése – mint látni fogjuk – sajnos nagyon sok hasonlóságot mutat a többi önkényuralmi hatalmi forma működésével, ezért a következőkben ennek kialakulásáról, működéséről és a továbblépés lehetőségéről lesz szó.

A többpártiság kezdetei nagyon régre nyúlnak vissza az időben. Valódi, mai formájának kialakulásában azonban az ipari forradalomnak volt a legjelentősebb szerepe. Az ipari forradalom hatására ugyanis nagy termelő üzemek jöttek létre és ezekben a nagyüzemekben nap, mint nap, sok száz, sok ezer ember dolgozott. De nem csak dolgozott, hanem a közös munka révén fokozatosan közösséget alkottak, felismerték érdekeiket, és ezeket érvényesíteni is akarták, ezért szerveződni és cselekedni kezdtek. Ekkor már nem egyszerű és elnyomható egyedülálló személyek voltak, hanem politikai erővé, politikai tényezővé váltak. Egy ország gazdasága pedig csak akkor maradhatott talpon, ha a politikai hatalom szót tudott érteni ezzel, a gazdaságot valójában működtető szervezett réteggel, a munkásosztállyal. A munkásság és más rétegek összeolvadásával a társadalmi fejlődés tovább folytatódott, bekövetkezett a mai értelemben vett polgárosodás.

Ezzel együtt a társadalomban más-más érdekek megvalósítására, más-más politikai pártok jöttek létre, amelyeknek azonban így vagy úgy, de végül is együtt kellett működniük egymással. Ennek a folyamatnak a fejlődése vezetett el a demokráciához, vagyis oda, hogy látszólag bárki képviselheti azt a közösséget, amely megválasztja őt képviselőjének, vagyis átruházza rá a közösség döntési és véleményalkotási jogát. A látszólag szónak – mint látni fogjuk – itt kulcsfontosságú szerepe van. Ugyanis a mai többpárti demokráciák valójában nem demokráciák, azaz a közösség érdekei a valóságban nem minden esetben jutnak, illetve néha nem is juthatnak érvényre. Az előző rövid történelmi áttekintésre csupán azért volt szükség, hogy megérthessük, miért is alakult ez így.

A többpártiságot közvetve és közvetlenül is a gazdasági élet fejlődése hívta életre. Vagyis a gazdaságnak alapvető szerepe volt és van a politika alakulásában. A gazdasági élet irányítói ezért már a kezdetektől fogva, nemcsak hogy részt vettek a politikában, hanem mind a mai napig irányítani is akarják és a valóságban irányítják is azt. Ebben persze semmi meglepő sincs, hiszen ez úgyszólván elemi érdekük. Régebben ez az irányító szerep még természetes is volt, ma azonban közvetlenül ez már nem lehetséges. A gazdaság irányítói korán felismerték azonban, hogy a pártokon keresztül

irányító szerepüket teljesen legálisan megtarthatják, és meg is erősíthetik, sőt, ily módon lehetőség van a gazdasági versenytársak háttérbe szorítására is.

Egy párt, egy politikai hatalom fennmaradásához ma már elengedhetetlen a választók bizalmának elnyerése és megtartása. Ezt csak olyan pártok tudják megvalósítani, amelyek mögött átfogó szervezeti és ennél fogva hatalmas anyagi háttér is áll. Az anyagi háttérrel és ezáltal a politikusok hatalmon maradását a gazdasági élet vezetői biztosítják, de természetesen nem önzetlenül. Cserébe döntő befolyást kérnek és kapnak is az adott párt az adott ország gazdasági és politikai stratégiájának kialakításában. Ily módon a gazdasági hatalom és a politikai hatalom összefonódása töretlenül fenn képes maradni, ez pedig oda vezet, hogy a választók sok esetben csak ígéreteket kapnak, és érdekeiket a megválasztott képviselők csak részben vagy egyáltalán nem teljesítik. Az ésszerű döntések helyett ugyanis az előzőek okán a pártfegyelemre, a párthűségre való hivatkozással „politikai” döntések születnek, így a közösség érdekeit nemegyszer háttérbe szorítják a pártérdekek. Ezek mögött az úgynevezett pártérdekek mögött azonban mindig megfigyelhető a pénzek határozott irányú mozgása. Ezért aztán a többpárti demokráciák valójában nem demokráciák, hiszen a hatalom tulajdonképpen mindig egy szűkebb csoport kezébe kerül, egy olyan csoport kezébe, amely ha úgy adódik, saját érdekeit mindenkor kész a közösség érdekei elé helyezni. Éppen ezért döntéseik és vezetési módszereik nagy hasonlóságot mutatnak az egyszemélyes vagy akár az egypártrendszerű irányítással is.

Az egyházi hatalom

A régi egyházak szinte kivétel nélkül azoknak a nagy tanítóknak a hatására és szellemi örökségeként jöttek létre, akik megpróbálták mindenki számára elérhetővé tenni azt az örök érvényű tudást, amellyel az ember megértheti önmagát és a körülötte létező világot. Ezeknek a tanítóknak a célja az emberek szellemi vezetése, felvilágosítása volt. Tanításaikat az érthetőség kedvéért, az akkori idők szellemi és „tudományos” fejlettségéhez kellett igazítaniuk, ezért sok esetben kénytelenek voltak az egyenes magyarázatok helyett képekben, példabeszédekben fogalmazni. Tudásuknak és előrelátásuknak köszönhetően ezt azonban úgy tették meg, hogy példabeszédek az idő haladtával nemhogy nem veszítették el mondanivalójuk lényegét, hanem a tudomány fejlődésének, a világról megszerzett tudás bővülésének következtében sok esetben sokkal érthetőbbé váltak a hasonlatok mögött kifejezni kívánt mélyebb összefüggések is. Így a ma emberének gyakran többet mondhatnak el a régi írások és tanítások, mint a régi korok hallgatóságának.

A nagy tanítók távoztával a tudás tovább élt a tanítványokban. Az idő múlásával azonban egyre kevesebb lett azoknak a „beavatott”, tényleges tudással rendelkezőknek a száma, akik nemcsak hittek a tanításokban, hanem lelki fejlettségüknél, megvilágosodottságuknál fogva, értették is azokat. Így szép lassan már csak olyanok magyarázták az írásokat, akiknek csak a hitük volt meg, de a tudásuk nem. S bár a hit nagyon fontos, de a tudás nélkül semmit sem ér. A hit önmagában ugyanúgy tévelygéshez vezet, mint ahogy a

hit nélküli tudás is. E kettő csakis egymáshoz kapcsolódva, egymásra épülve alkalmas arra, hogy az ember fejlődését szolgálja.

A tudás képezi a hit alapját. Minél nagyobb és mélyrehatóbb a tudás, annál erősebb és magasba törőbb lehet a rá épülő és a neki irányt mutató hit. Sajnos a nagy tanítók után, a tudás és a hit továbbadására létrejött egyházakban pár nemzedéken belül bekövetkezett a tudás háttérbeszorulásának és elvesztésének az előbb vázolt folyamata. A tudás elvesztésével a hit pedig fokozatosan az egyházi hatalom, a szellemi és anyagi kihasználás eszközévé korcsosult. Az egyházak vezetői ugyanis felismerték a tömegek szellemi vezetés utáni vágyát, az ebben rejlő anyagi és a szellemi hatalom feletti uralkodás emberileg gyarló, de anyagilag felettebb jövedelmező lehetőségét. A hatalom megtartása érdekében, ezért ha kellett, még a régi és új tanításokat is cenzúra alá vetették, vagy ha a helyzet úgy kívánta, akkor szövetségre léptek olyan politikai erőkkel is, akik eleve tagadták azokat az alapértékeket, amelyeket azonban az alapítók akár az életük árán is védtek és hirdettek. A tudás elvesztésével – sőt, sok esetben annak kifejezett irtásával – az egyházak elvesztették létezésük alapjait és ennek következtében a rá épülő hitet, hitelességet is. Ennek és a széleskörű tudományos ismeretek terjedésének következtében a mai időkben bekövetkezett az egyházak elkerülhetetlen hanyatlása. Ezt a folyamatot gyorsítja azoknak az új szektáknak a megjelenése is, amelyeknek a vezetői már kifejezetten az anyagi jólét vagy a burkolt politikai hatalom kiépítése érdekében úgy magyarázzák az írásokat, hogy az tetszetős és elfogadható legyen azoknak a szerencsétlen embereknek a számára, akiket megpróbálnak anyagilag és erkölcsileg is kizsákmányolni.

Az egyházi hatalmat és tevékenységét tekintve ezért mára már sajnos oda jutottunk, hogy valóra vált az a bibliai példázat, mely szerint a vak vezeti a világtalant.

Társadalmi megújulás

Az előzőekből látható, hogy egy közösség, egy társadalom által létrehozott erőt, hatalmat, legyen az politikai vagy vallásos természetű, valójában így vagy úgy, de mindig egy kisebb csoport tartja a kezében. Ezek a csoportok valójában nem alulról, az emberi közösségekből épülnek fel, hanem külső, függetlenül létező rendszerek. Így a hatalmat gyakorló szervezetek rátelepednek, rákényszerítik magukat a közösségekre, és a megtévesztés eszközével igyekeznek vezető szerephez jutni, és ha már az sikerült, akkor azt a lehető legtovább meg is tartani. Ezek a hatalmi rendszerek elsősorban a saját érdekeiket szolgálják és csak másodsorban azét a közösségét, amelyet vezetnek. Az ilyen áldemokratikus hatalmi rendszerekben megfigyelhető, hogy a döntések megszületése és végrehajtása fentről lefelé haladva következik be. A valódi demokratikus rendszerekben ennek éppen fordítva kellene megtörténnie.

Figyelembe kell venni azonban azt, hogy az előbb vázolt rendszerek a társadalmi fejlődés eredményei, azé a társadalmi fejlődése, amelyet valamilyen szinten mindenképp fejlettebb társaink irányítanak, hogy fejlődésünk fokozatos és folyamatos legyen. Ezt a társadalmi fejlődést csak

akkor lehet meggyorsítani és jobbá tenni, ha az egyes emberek tömegével képesek lesznek a tudatos fejlődés útjára lépni. Kívülről ez a folyamat azonban nem kényszeríthető ki.

A társadalmi fejlődés előfeltétele, hogy az egyes ember a tudomány, a technika, a hit fejlődése révén egyre többet tudjon meg elsősorban önmagáról, majd a körülötte lévő világról. Csak így valósulhat meg az, hogy a saját valamint többi embertársa helyzetét és érdekeit felismerve képes legyen azokért tudatosan cselekedni is. Ez a tudatos cselekvés pedig csak összefogással valósulhat meg. Mindaddig, amíg ez az összefogás nem jön létre ország, földrész és bolygó szinten, addig az előzőekben vázolt külső hatalmi irányítás sajnos szükségszerű és elkerülhetetlen, fejlődésünk pedig lassú és viszontagságos marad.

A társadalmi megújulás tehát elsősorban saját magunkon múlik. Azon, hogy mennyire vagyunk képesek és hajlandóak szót érteni az egy nyelvet beszélő honfitársainkkal, valamint a szomszédos országokban és a világ más tájain élő embertársainkkal.

Remélem egyre többen felismerik ezt, és azt is, hogy az ember a saját és a közössége érdekeit is csak akkor tudja érvényesíteni, ha mindenki ténylegesen részt vesz a közösség életében, mind politikai, mind vallási értelemben. Ez pedig csak a már sokat említett összefogással valósulhat meg. Nem lehet szó nélkül elmenni alapvető, a közösséget bomlasztó történések mellett. Ha ez megtörténik, akkor a közösség előbb-utóbb megszűnik önállóan létezni, és a közösséget alkotó emberek akarat nélküli bábokká válnak egyes tehetségtelen bábjátékosok kezében.

Amikor az előzőekben a kétfajta hatalmi rendszerről volt szó, akkor nem elsősorban a rendszert szolgáló egyes személyeket illetve a bírálókat, hanem magát az általuk is megtestesülő rendszert. A pártokban és az egyházakban is az egyes személyek többnyire alapvetően jólelkű, tisztességes emberek. Ugyanakkor az általuk működtetett rendszer elsődlegesen már csak magát a rendszert és a mögötte háttérben lévő tulajdonosok kis számú csoportját szolgálja és csak másodlagosan a közösséget. A politikai és vallási vezetők, szereplők kiemelt felelőssége éppen abban áll, hogy felismerjék ezt az általuk betöltött szerepet, és ha kell szakítsanak vele. Egy kis megalkuvás, egy kis tudatlanság már bőven elegendő ahhoz, hogy ők maguk ne az általuk vezetett közösséget szolgálják, hanem egy hatalmi rendszer bábjaivá és eszközeivé váljanak. Ugyanakkor sajnálatos módon a hatalmi rendszerekbe mindig is bekerülnek tisztességtelen, sőt kifejezetten bűnöző elemek, akiket csak a pénz- és hatalomvágy mozgat, s akik nem ritkán szervezeten, a hatalmi pozíciójukat és a jogi kiskapukat létrehozva és kihasználva látszólag legálisan végzik közösségromboló tevékenységüket.

Egy közösséget azonban csak akkor lehet rossz irányba vezetni, ha a közösség tagjai ezt hagyják, vagy esetleg nincsenek is tudatában a saját szerepüknek és felelősségüknek. Éppen ezért, minden egyes embernek el kell gondolkoznia azon, hogy munkájával, tevékenységével milyen célok megvalósulását szolgálja, és ezzel saját maga hogyan befolyásolja a szűkebb és tágabb környezetét, embertársai életét. Sokszor, még ha az ember tudatában is van ennek, akkor sem hajlandó a változtatásra, nem hajlandó feláldozni például anyagi jólétét és gyakran azzal nyugtatja meg magát, hogy nem volt más választása. Választási lehetősége azonban minden embernek van. Sőt, ismerve az emberi sorsok alakulását legtöbbször csak választási

lehetőségeink vannak. Nem kötelező például senkinek sem egy fegyvergyárban dolgoznia és ezzel hozzájárulnia más emberek halálához. De ugyanígy nem kötelező környezetromboló tevékenységet sem folytatni. Ahhoz tehát, hogy tudatosan alakítsuk közös sorsunkat, saját életünket is sokkal tudatosabban kell irányítanunk. Ha erre az emberek többségében megszületik az igény, akkor a közösség által létrehozott hatalmat előbb-utóbb valóban a közösség irányíthatja és akkor ez a hatalom valóban képes lesz a közösség érdekeit szolgálni.

/Részlet a Tudás könyvéből/